

Program
Äldreomsorgsprogram
2020-2025

Dokumentbeskrivning

Dokumenttyp:	Program
Antaget av:	Kommunfullmäktige
Antagningsdatum:	2020-09-28, § 99
Diarienummer:	VFN 2020-91
Gäller till och med:	2025-12-31
Dokumentansvarig:	Förvaltningschef Välfärd
Revisionshistorik:	

Innehållsförteckning

Inledning	4
Varför ett äldreomsorgsprogram?	4
Framtida behov av äldreomsorg	5
Befolkningsprognos	5
Behov och efterfrågan	5
Bemanning	5
Utvecklingsområden för äldreomsorgen	5
Värdegrund	6
Förebyggande och hälsofrämjande arbete	7
Stöd i ordinärt boende	7
Andra boendeformer	7
Personal- och kompetensförsörjning	9
Aktiviteter	9
Lagar och andra styrande dokument	10
Nationellt	10
Munkedals kommun	10
Uppföljning	10
Revidering	10

Bilaga

Begrepp och definitioner

Inledning

Äldrepolitiken i Sverige står inför stora utmaningar med fler äldre och större andel av befolkningen som är äldre samt ökat behov av vård och omsorg. Många äldre kommer att kunna leva ett aktivt liv med litet eller inget stöd från samhället. Gruppen äldre-äldre kommer dock att behöva stora insatser av vård och omsorg, vilket ställer krav på äldreomsorgen.

De globala målen för hållbar utveckling påverkar och påverkas av all verksamhet. För äldreomsorgen är det främst mål 1 om minskad fattigdom och ökat socialt skydd, mål 3 om god hälsa och välbefinnande samt mål 5 om jämställdhet som är tillämpbara. Det finns även koppling mot mål 2 om att utrota hunger, mål 10 om att minska ojämlikheter, mål 16 om att främja fredliga och inkluderande samhällen samt mål 17 om det globala partnerskapet.

Under de senaste decennierna har samhällets stöd till äldre förändrats. Möjligheterna till kvarboende i ursprunglig hemmiljö har stärkts genom utbyggnaden av hemsjukvården, ökade möjligheter till korttidsboende samt väl fungerande och utbyggd hemtjänst. Till följd av att många äldre bor kvar hemma har hemtjänstens uppgifter förändrats, från att tidigare framförallt gälla hemmets skötsel till att idag också innefatta kvalificerad omvårdnad och sjukvård. Detta innebär i sin tur att äldre som ansöker om plats i särskilt boende har betydligt större omvårdnadsbehov än tidigare.

Detta äldreomsorgsprogram ersätter äldreomsorgsplan 2014-2018.

Varför ett äldreomsorgsprogram?

Med detta äldreomsorgsprogram pekar Munkedals kommun på vilka utvecklingsområden som är viktigast för att bevara en äldreomsorg av god kvalitet och nå kommunens vision:

Munkedal – mer av livet. En hållbart växande kommun med engagerade invånare. Här tar vi oss an framtidens utmaningar tillsammans!

Munkedals vision 2025

Syftet med programmet är att styra och förbättra kommunens äldreomsorg de närmsta åren, med utblick tio år framåt. Det är en redovisning av de utvecklingsområden som ska vara vägledande i både politiska och verksamhetsmässiga beslut och konkretiserar vad som ska göras.

Kommunen beslutar om politiska mål som ska vara styrande för all verksamhet de närmsta åren. Äldreomsorgsprogrammet är ett komplement och underlag till dessa mål som beskriver viktiga utvecklingsområden för äldreomsorgen.

Programmets innehåll ska vara levande i det dagliga arbetet och vara känd för alla medarbetare. Ansvar för detta ligger på cheferna. Beslut som fattas under perioden ska följa programmets intentioner, konkretiseras i budget och verksamhetsplan samt ligga till grund för vård- och omsorgsverksamhetens styrning och ledning.

Framtida behov av äldreomsorg

Befolkningsprognos

Befolkningsmängden beräknas fortsätta öka, liksom antal äldre. Andel äldre ökar i förhållande till den totala befolkningsmängden. Vid årsskiftet 2019/2020 var 10 513 personer skrivna i Munkedals kommun. Till 2025 beräknas en ökning med 40 invånare, och till 2030 ytterligare 40. Den största ökningen bland äldre sker i gruppen äldre-äldre (80+), som ökar från 6,9 procent 2019 till 8,2 procent 2025, och till 9,2 procent 2030.

	2019	2025	2030
Antal 65+	2 613 personer	2 696 personer	2 772 personer
Andel 65+ av hela befolkningen	24,9 %	25,5 %	26,2 %
Antal 80+	730 personer	866 personer	977 personer
Andel 80+ av personer 65+	28 %	32 %	35 %
Andel 80+ av hela befolkningen	6,9 %	8,2 %	9,2 %

Befolkningsmängd per 2019-12-31 samt prognos för år 2025 och 2030. Källa: SCB.

Behov och efterfrågan

Det totala behovet av platser inom särskilt boende har minskat sedan 2015, trots en utveckling med fler äldre. Minskningen ses främst inom den somatiska äldreomsorgen, medan behovet av vård- och omsorgsplatser för personer med demenssjukdom har ökat.

Det har även skett en minskning av antal biståndsansökningar, eftersom omsorgsbehoven i större utsträckning kan tillgodoses i ordinärt boende. Det gäller framför allt somatiska behov. På nationellt plan går utvecklingen åt samma håll, även om den går fortare i Munkedal. Det sker också en omställning mot mer nära vård med avancerade sjukvårdsinsatser i både ordinärt och särskilt boende.

Många äldre uttrycker en vilja att bo kvar hemma, idag i större utsträckning än tidigare generationer. Eftersom de förväntas vara friska längre kommer inflyttning till särskilt boende ske senare i livet. Med en åldrande befolkning kommer antal personer med kognitiv svikt att öka, som exempelvis demenssjukdom.

Bemanning

Kommunens ansvar för vård och omsorg blir mer och mer avancerad. Det innebär ett ökat krav på personalens kunskap och kompetens.

Utvecklingsområden för äldreomsorgen

Det stöd och den hjälp som äldre behöver ska i så stor utsträckning som möjligt utformas efter individens förutsättningar och behov.

I en framtida äldreomsorg blir samverkan mellan enskilda, närstående, personal och frivilliga ännu mer viktig. En större andel äldre innebär inte automatiskt en högre kostnad för samhället, men för att kunna hantera det framtida välfärdsbehovet behöver resurserna optimeras. För att möta ett ökat behov av vård och omsorg krävs att insatserna effektiviseras genom nya lösningar. Det kan också komma att behövas större ekonomiska resurser inom äldreomsorgen, vilket kräver effektiviseringar samt omfördelning av medel i budget som kan tränga ut annan verksamhet.

Digitaliseringen av välfärden innebär en modernisering med stora möjligheter som syftar till en ökad trygghet, självständighet, delaktighet och högre livskvalitet.

Kvarboendepincipen är grunden för omställningen mot en mer nära vård med avancerade sjukvårdsinsatser i både ordinärt och särskilt boende, och den tekniska utvecklingen en möjliggörare. Det innebär även ett ändrat arbetssätt och ökat ansvar för kommunens personal och verksamhet. Individens behov och förutsättningar är i fokus för utvecklingen av den nära vården. En god och nära vård bygger på relationer och den är proaktiv. Den innebär att arbetssättet fokuserar mer på att vara förebyggande, hälsofrämjande och proaktiv. Den nära vården i Fyrbodal samordnas i arbetssättet Samverkande sjukvård, där utgångspunkten är snabb och god tillgång till vård.

Ökningen av antal personer med kognitiv svikt innebär att platser på särskilt boende behöver anpassas för dessa behov.

Fem utvecklingsområden är avgörande för att bevara en äldreomsorg av god kvalitet och nå Munkedals vision. De fem utvecklingsområdena är:

- Värdegrund
- Förebyggande och hälsofrämjande arbete
- Stöd i ordinärt boende
- Andra boendeformer
- Personal- och kompetensförsörjning.

Värdegrund

Värdegrund är det synsätt som ska genomsyra alla verksamheter. Den utgår från lagstiftning, föreskrifter och handlingsplaner. Grunden är alla människors lika värde. Lagstiftningens principer om självbestämmande, kontinuitet, flexibilitet, normalisering, närhet, valfrihet och likabehandling ska vara vägledande för arbetet i praktiken. Utmärkande ska också vara helhetsperspektivet och att människan sätts i centrum.

Utgångspunkten är att alla har ett eget ansvar, egna resurser att själv hantera sin situation samt tar ansvar och har förmåga till förändring. Samhällets uppdrag är att stötta när det inte räcker till.

Munkedals kommuns värdegrund:

All kommunal verksamhet i Munkedals kommun skall utgå från alla människors lika värde.

Värdegrunden talar om vad vårt uppdrag är:

- möta alla med respekt och eftertanke
- stödja människors strävan efter ett gott och tryggt liv
- göra mesta möjliga nytta för våra brukare
- arbeta för öppenhet, mångfald och tolerans
- samarbeta för att nå goda resultat.

Detta vill vi uppnå

Alla ska känna sig trygga i att få det stöd de behöver utifrån sina behov, när behoven uppstår. Arbetssätt och metoder ska stämma överens med värdegrunden och bygga på ett förhållningssätt som möjliggör detta.

Detta ska vi göra

- Vi ska fortsätta verka för att vårt sätt att arbeta inom äldreomsorgen överensstämmer med såväl den nationella värdegrunden för äldreomsorgen som med värdegrunden för Munkedals kommun.
- Implementera arbetssättet och metoden IBIC (Individens behov i centrum).

Förebyggande och hälsofrämjande arbete

Grunden för god hälsa och välbefinnande är upplevelsen av en känsla av sammanhang (KASAM), tillhörighet. KASAM handlar om att känna meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet i livet. Meningsfullheten är den faktor som har störst betydelse för den psykiska hälsan, där delaktighet i samhället är en av de viktigaste skyddsfaktorerna. Att få bidra och uppleva att man betyder något för andra stärker den egna självkänslan.

I takt med åldrandet ökar risken för ofrivillig ensamhet, som riskerar att leda till försämrad hälsa. Därför behövs mötesplatser och aktiviteter som skapar förutsättningar för social samvaro.

Detta vill vi uppnå

Alla ska ges möjlighet till en aktiv och meningsfull tillvaro. Äldreomsorgen ska stödja de äldres möjlighet till gemenskap.

Detta ska vi göra

- Utveckla olika former av aktiviteter och sysselsättning tillsammans med civilsamhället, där kommunens lokaler är en resurs.
- Erbjuda anhörigstöd till personer som hjälper och stödjer närstående i vardagen, med syftet att avlasta och vägleda.

Stöd i ordinärt boende

Grunden är att skapa förutsättningar för att kunna bo kvar i sin invanda miljö, sitt ordinära boende (kvarboendepincipen). Den äldre ska känna trygghet och få sina behov tillgodosedda i det ordinära boendet så långt det är möjligt. Behoven kan tillgodoses genom vård-, omsorgs- och serviceinsatser. Varje insats ska utföras av rätt kompetens. När behoven inte längre kan tillgodoses i hemmet på ett tryggt vis ska det finnas möjlighet att flytta till ett anpassat boende.

Hemtjänst erbjuds till äldre som har behov av stöd och hjälp för att kunna fortsätta bo kvar i ordinärt boende. Biståndsbedömning sker med individens behov i centrum.

Hemgång efter en sjukhusvistelse ska vara trygg, där den äldre kommer direkt hem till sitt ordinarie boende med individanpassade stödinsatser. Planering, samverkan och anpassning av det ordinära boendet bidrar till en snabb och bra rehabilitering och återgång till vardag, och den äldre slipper tid på korttidsboende.

För att brukaren ska få möjlighet att välja utförare tillämpas Lagen om valfrihet (LOV) i Munkedals kommun.

Detta vill vi uppnå

Kvarboende i ordinärt boende utifrån skäliga levnadsvillkor.

Detta ska vi göra

- Samverka och delta i bostadsplanering för utveckling av trygga bostäder och närmiljö.
- Använda digital teknik som en naturlig del i verksamhetsutvecklingen för att möjliggöra självständighet och kvarboende i ordinärt boende.

Andra boendeformer

Äldre ska kunna bo tryggt utifrån sina förutsättningar. Trygghet kan handla om att bo i sin invanda hemmiljö, med eller utan stöd. Det kan också handla om en alternativ boendeform med god tillgänglighet för att kunna leva ett självständigt liv längre eller ett särskilt boende med möjlighet till heldygnsvård. Vi behöver skapa

en äldrevänliga boendemiljöer som ger förutsättningar för den äldre befolkningens möjlighet att leva ett självständigt liv längre.

Vård- och omsorgsboende ska präglas av en hemlikmiljö där man kan förvänta sig vård- och omsorgsinsatser utifrån individens behov, integritet, respekt och inflytande efter förmåga.

Sedan 2018 finns biståndsbedömt trygghetsboende som ny särskild boendeform. I denna boendeform ska det finnas tillgång till personal vissa tider på dygnet och en viss service ska erbjudas. Vård- och omsorgstjänster är biståndsbedömda och utförs av hemtjänsten. Trygghetsboende syftar till att skapa möjlighet att leva ett självständigt liv så länge som möjligt och att förebygga ensamhet. Trygghetsboende saknas i Munkedal idag, men bör skapas för att presenteras som alternativ till ordinärt och särskilt boende.

Samlokalisering av äldre med behov av kommunal omsorg är även ett sätt att minska kostnaden för erbjudna hemtjänst- och hemsjukvårdsinsatser. Trygghetsboende är tillgänglighetsanpassade för att möta större omvårdnadsbehov jämfört med i ordinärt boende. Det ökande antalet äldre innebär ett ökat behov av vård och omsorg. Med trygghetslägenheter i beståndet förväntas efterfrågan av platser inom särskilt boende minskas, eftersom den äldres behov kan tillgodoses på trygghetsboendet.

Platser inom särskilt boende ska vara flexibla och lätt kunna anpassas efter behov. För att beviljas plats har den äldre som regel ett omfattande hjälpbehov dygnet runt. Idag (juni 2020) finns totalt 105 platser på äldreboende:

- Allégården 54 st.
- Dinglegården 7 st.
- Ekebacken 16 st.
- Sörbygården 28 st.

2025 beräknas behovet vara 120 platser och 2030 cirka 130 platser.

Det ökade behovet av särskilt boende finns främst inom vården för personer med demenssjukdom. Demens är en sjukdom som förväntas öka och medför ett ökat behov. Det innebär att majoriteten av vård och omsorgsplatser bör riktas mot målgruppen.

Behovet av korttidsplatser beräknas vara detsamma som idag.

Detta vill vi uppnå

Upplevd trygghet och respekt för de äldres självbestämmande och integritet samt trygghet i att få det stöd som man behöver utifrån sitt behov.

Detta ska vi göra

- Inrätta en alternativ boendeform i Munkedals kommun som möjliggör för äldre att leva ett självständigt liv längre samt fortsätta utreda drift och placering.
- Bygga ett boende i Dingle anpassat efter behovet av antal platser (enligt beslut i kommunfullmäktige 2017-06-07 §54).
- Använda digital teknik som en naturlig del i verksamhetsutvecklingen av boende för äldre.

Personal- och kompetensförsörjning

Den äldre och närstående ska känna trygghet i att äldreomsorgen erbjuder det stöd och den hjälp som den äldre behöver utifrån sitt behov. Det är där – i mötet mellan den äldre och personalen – som kvaliteten i omsorgen uppstår.

Vård och omsorg är ett ansvars- och meningsfullt arbete. De äldre ska mötas av personal som är stolt över sitt arbete och upplever att de gör ett viktigt arbete som har betydelse. För att möta det förväntade äldreomsorgsbehovet ska våra arbetsplatser vara attraktiva, ge möjlighet att utvecklas genom kontinuerligt lärande, ansvarstagande och delaktighet. Vi ska ta tillvara på personalens yrkesprofession. Med en långsiktig och tydlig strategi skapas förutsättningar för en god planering med goda arbetsvillkor.

Kommunens ansvar för vård och omsorg blir mer och mer avancerad. Det innebär ett ökat krav på personalens kunskap och kompetens där den tekniska utvecklingen innebär förändringar med stora möjligheter. De välfärdstekniska lösningarna ger bättre förutsättningar att disponera resurser, men ersätter inte det mänskliga mötet.

Rätt person med rätt kompetens ska utföra rätt arbetsuppgifter. Arbetsuppgifter ska tydliggöras så att kompetensen tas tillvara, där utbildad personal utför kvalificerade arbetsuppgifter. Genom att kunna erbjuda möjlighet till validering efter väl utfört arbete skapas en möjlighet till karriär inom vård och omsorg. På så vis tillgodoser vi det framtida behovet av personalresurser samtidigt som vi erbjuder attraktiva arbetsplatser.

Detta vill vi uppnå

En attraktiv och flexibel organisation med rätt kompetens på rätt plats, där medarbetare trivs, utvecklas och är goda ambassadörer för sin arbetsgivare och lockar nya grupper till jobben.

Detta ska vi göra

- Marknadsföra vård och omsorg som arbetsgivare.
- Ta fram kriterier för vilka kunskaper i svenska som krävs för att klara arbetet inom äldreomsorgen, och införa enhetliga språktester vid rekrytering.
- Utveckla verksamheten för en effektiv rekrytering och bemanning.
- Använda digital teknik som en naturlig del i verksamhetsutvecklingen för att underlätta och förbättra verksamheten.
- Utveckla verksamheterna gällande arbetsfördelning så att kompetens används på rätt sätt.
- Arbeta för att höja sysselsättningsgraderna inom hållbara scheman, implementera heltid som norm.

Aktiviteter

Nämnden beslutar varje år om en verksamhetsplan för det kommande året. Verksamhetsplanen beskriver de verksamheter som nämnden är ansvarig för och är ett stöd för planering, styrning och ledning för att nå nämndens verksamhetsmål. Syftet med verksamhetsplanen är att ge en samlad bild av verksamhetens innehåll. Utifrån verksamhetsplanen tar förvaltningen fram en aktivitetsplan där arbetet specificeras. I aktivitetsplanen lyfts aktiviteter som ska leda till att nå verksamhetsmål, äldreomsorgsprogrammens utvecklingsområden och eventuella andra beslutade styrdokument.

Lagar och andra styrande dokument

Nationellt

Äldreomsorgen styrs framför allt av socialtjänstlagen (SoL), men också av hälso- och sjukvårdslagen (HSL) samt nationella riktlinjer och planer. I SoL finns bland annat den nationella värdegrunden för äldreomsorgen och regler för äldres inflytande vid genomförande av insatser.

Nationell värdegrund för äldreomsorgen:

Värdegrunden ska ge alla möjlighet att leva efter sin identitet och personlighet så att man upplever att man har ett värdigt liv och har möjlighet att känna välbefinnande.

Munkedals kommun

Äldreomsorgsprogrammet är ett styrande dokument som utgör underlag för äldreomsorgens planering och utförande.

Kommunfullmäktige antar en budget med flerårsplan varje år, och nämnderna en ettårig detaljbudget för respektive nämnd. Budget är överordnad alla andra kommunala styrdokument. Det finns flera styrdokument som har en tydlig koppling till äldreomsorgsprogrammet, bland andra översiktsplan, bostadsförsörjningsplan och IT-infrastrukturplan.

I början av varje mandatperiod beslutar kommunfullmäktige om inriktningsmål för de kommande fyra åren. Med utgångspunkt i inriktningsmålen beslutar varje nämnd om ettåriga verksamhetsmål för den egna verksamheten. Utifrån dessa tar förvaltningen fram verksamhetsplan och aktiviteter för hur målen ska nås.

Uppföljning

Uppföljning av äldreomsorgsprogrammet sker varje år, i samband med årsbokslutet.

Revidering

Äldreomsorgsprogrammet ska ses över och revideras minst en gång varje mandatperiod eller om behov uppstår däremellan. Uppföljning och analys av programmets resultat ska bearbetas inför nytt program.

Bilaga

Begrepp och definitioner

Anhörig/närstående

Person som har en nära relation till vård- och omsorgstagare. Begreppen används synonymt.

Biståndsbedömning

Bedömning om och i vilken omfattning hjälp ska beviljas, enligt socialtjänstlagen.

Brukare

Person som får vård och omsorg, enligt socialtjänstlagen och/eller hälso- och sjukvårdslagen. Ofta kallas samma person inom äldreomsorgen för vårdtagare men inom sjukvården för patient.

Hemsjukvård

Hälso- och sjukvård som utförs i bostad eller motsvarande och som är sammanhängande över tid. Kompetens i den kommunala hälso- och sjukvården är sjuksköterska, arbetsterapeut och fysioterapeut.

Hemtjänst

Biståndsbedömda insatser utifrån individens behov.

Korttidsboende/-plats

Biståndsbedömd insats för tillfällig vård och omsorg dygnet runt.

Kvarboendepincip

Förutsättningar ska skapas för att äldre ska kunna bo kvar i ordinärt boende så länge som möjligt.

Ordinärt boende

Eget boende, till skillnad från särskilt boende.

Särskilt boende

Biståndsbedömd boendeform med vård och omsorg för personer med behov av särskilt stöd, enligt socialtjänstlagen.

Välfärdsteknik

Digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning

Äldre

Person som är 65 år eller äldre.

Äldre-äldre

Person som är 80 år eller äldre.